

Cooperació catalana

Juliol 2018

Any 39è

PVP 3,00 €

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Llibertat d'expressió

Pàg. 7

CoopHalal,
l'economia islàmica
i els seus valors ètics.

Pàg. 10

David Algarra,
cal definir què entenem
per públic i per privat.

Pàg. 13

DiadaCoop,
societats sostenibles
gràcies a la cooperació.

Pàg. 19

David Algarra

i el comú català

Un personatge històric que voldries conèixer: Pere Joan Sala, líder del sector revolucionari dels remences.

Una lectura imprescindible: *Calibán y la bruja. Mujer, cuerpo y acumulación originaria* (Silvia Federici, 2004).

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: reconstruir el Comunal @RelComunal.

No podries viure sense: fer-me preguntes.

Encara tens pendent: aprofundir en les experiències comunals a Catalunya del segle xx i xxi, així com reflexionar sobre el seu futur.

El cooperativisme és: una de les manifestacions de la solidaritat del comú.

David Algarra és un enginyer informàtic nascut a l'Hospitalet de Llobregat, que un bon dia es va posar a investigar sobre el comú català. El que va començar com a curiositat personal es va convertir en un llibre, *El comú català*, que aborda la història des d'un punt de vista divulgatiu i que porta més de 50 presentacions pel territori. Ens trobem amb el seu autor per parlar del llibre, de cooperativisme i de subalternitat

Presentació del Llibre de David Algarra a Guadalajara.

Per què un enginyer informàtic escriu un llibre sobre història?

Jo vaig fer la carrera fa trenta anys. Les persones evolucionem. Si abans m'agradaven les ciències ara també m'agraden les humanitats: la filosofia i la història. A més a més, també el 15M va tenir una importància molt gran per a mi. Va suposar un canvi brutal en la meua manera de veure algunes situacions. Aleshores, jo no era una persona gaire polititzada i no tenia gaire coneixement pel que fa a la història social, però veure tot el que estava passant als carrers i a les places, em va fer preguntar-me moltes coses. Aquestes preguntes em van portar al passat i vaig conèixer sobre els sistemes de consell obert, els béns comuns, etc., a la resta de la península Ibèrica, però de Catalunya no hi havia res de caràcter divulgatiu i vaig començar a investigar per interès personal, no amb l'objectiu d'escriure un llibre.

Quin ha estat l'impacte del llibre? Aquest és un llibre del qual has fet moltes presentacions. M'agradaria saber quines són les impressions de la gent i quines coses expliquen.

Porto més de 50 presentacions i xerrades i és molt impactant veure com reacciona la gent. El llibre és una obra autoeditada, hi ha un segell darrere, però

pràcticament l'editorial no ha fet res perquè és molt petita i el que ha funcionat és el boca-orella. Hi ha molta sorpresa per part de la gent, perquè és un tema que estava oblidat a Catalunya, sobretot si ho comparem amb altres indrets com ara Galícia o Navarra. La publicació del llibre, a més, ha coincidit amb una època en què hi ha molt d'interès pel procomú i pel bé comú, i també el procés independentista, i el 15M.

Què és el que desperta més interès en les presentacions?

Una de les coses que la gent més pregunta és si això podia tornar, això o alguna cosa semblant, si és viable que els comuns es donin avui dia com eren abans. Però clar, és un altre sistema econòmic i una altra època.

Quan fas xerrades o presentacions del llibre creus que la gent diferencia entre allò públic, allò privat i el que és comú?

Jo crec que en general no. Estem molt acostumats a diferenciar entre públic i privat, sense tenir en compte que avui dia el que és públic és sinònim d'estatal. Potser el debat seria establir que s'entén per públic i que s'entén per privat. Hi ha diversos tipus de béns comuns, n'hi ha uns que són d'accés lliure per tots

els humans (la comunitat humana): l'aire, la llum del Sol, l'aigua de la pluja..., però després n'hi ha uns de particulars, molt presents a la història dels pobles de tot el món, que s'anomenen béns comuns, en els quals hi ha una comunitat al capdavant, el comú de veïns, que en té el dret d'ús i que dictamina les normes d'aprofitament i conservació. La gent no té clara la distinció, i de vegades quan es parla de béns comuns es confonen amb el que és públic, per exemple, quan es parla de municipalitzar l'aigua, s'ha de recordar que l'ajuntament és una institució de l'Estat. Potser, per solucionar els problemes que hi ha en l'àmbit local, els ajuntaments podrien impulsar cooperatives municipals, perquè els veïns es facin càrrec de coses comunes.

El teu llibre podria servir una mica per aclarir això, ja ho expliques una mica

Depèn de la comunitat. Si pensem que el comú és accessible a tots els membres de la comunitat, el privat seria el que està en poques mans i que exclou a la resta de membres de la comunitat. I el comunal és el que està en mans d'una comunitat on hi ha molts vincles horitzontals, i normalment no és una comunitat molt gran. Parlem de comunitats petites.

Els béns comuns sense una comunitat que decideixi sobre ells no són béns comuns. Una cooperativa que surt de l'economia social i en la qual els membres tenen molts vincles horitzontals, que participen en les decisions i que coneixen molt bé el que estan fent, s'aproxima als béns comuns tradicionals.

Quan parles del comú, tu veus semblances amb el cooperativisme, o no?

Hi ha semblances, i també hi ha coses que no són iguals. Totes dues són respostes de les classes populars a moments diferents de la història, i tenen en comú l'autogestió i la solidaritat entre iguals. El cooperativisme es produeix en l'època de la revolució industrial en el context d'un sistema capitalista. Les cooperatives posseeixen autogestió, però la seva producció està orientada al mercat, i les societats de les quals parlo estan orientades a l'autoconsum. I si es veien obligades a acumular, era per pagar delmes o altres tributs, no tenien interès especial a acumular. El cooperativisme a Catalunya i al País Valencià ja sorgeix a la segona meitat del segle XIX, aleshores ja hi ha alguna cooperativa, tot i que la primera llei cooperativista a l'Estat no la tenim fins a l'any 1931. La primera cooperativa neix al País Valencià el 1856 i la llei de desamortització de Madoz, que va ser determinant pel que fa a la privatització dels comuns, va ser del 1855. I a partir d'allà, igual que es van crear cooperatives per una qüestió de solidaritat i de fer front al capitalisme, també, quan els comuns eren subhastats, molts veïns, per defensar-se de les privatitzacions, creaven societats de veïns i compraven els seus comuns a la subhasta i continuaven amb el mateix sistema. Igual que es van crear cooperatives, es van crear societats i comunitats de veïns per comprar els comuns, es van crear mutualitats, es van crear sindicats, es van crear moltes coses, tant a les ciutats com al món rural. Era una forma de fer front al desenvolupament del mercat i del capital. És una resposta de les classes populars a això.

Una de les coses que potser més sorprenen la gent és que durant l'edat mitjana hi havia molta més autogestió de la que se suposa ara.

No hi havia un Estat tan fort. No hi havia la capacitat de control que hi ha ara en els camps tecnològic i policial, i això donava més marge de llibertat per desenvolupar comunitats pageses i vilatanes. En l'àmbit local hi havia certa autonomia política i econòmica, tot i que no s'ha d'idealitzar. També hi havia altres poders: senyorial, reial, etc.

“

«No veiem els altres sinó que ens veiem a nosaltres mateixos a tot arreu, i tenim una incapacitat brutal per assumir la diferència.»

El llibre ha estat oportú perquè ha fet coincidir gent de diferents ideologies i ha rebut crítiques positives i amb molt d'interès.

El caràcter del llibre és divulgatiu. El món acadèmic no s'hi ha posat a fer divulgació. Com ho explica en Joan Santacana en el seu llibre *Els ibers del nord*. Sembla que no hi ha gaire interès entre el món acadèmic a fer divulgació, perquè diuen que no dona mèrits acadèmics i perquè et poden etiquetar de vulgaritzador. És impressionant la quantitat de tesis doctorals que s'estan fent sobre comuns i en canvi ningú no es posa a tractar aquest tema en congressos, oberts a tota mena de públics.

El teu llibre està molt relacionat amb la reivindicació de la història dels subalterns i amb autors com Spivak.

De Spivak una cosa que m'ha agradat molt és que diu que ens costa molt entendre l'alteritat. Tot ho expliquem amb conceptes nostres i no sabem explicar les altres cultures, i això també ho explica Enrique Dussel al seu llibre *El encubrimiento del otro*, sobre el 1492 i l'arribada a Amèrica. I diu el mateix que diu l'Spivak: que no veiem els altres sinó que ens veiem a nosaltres mateixos a tot arreu, i que tenim una incapacitat brutal per assumir la diferència. Ells parlen sobretot del colonialisme, perquè quan s'explica la història d'altres nacions sempre s'explica des del punt de vista de la cultura dominant, però això mateix ho podem veure aquí, també hi ha hagut un colonialisme interior. També hi havia indígenes aquí, hi havia comunitats camperoles a les quals va passar el mateix que va passar

a l'Índia o a Amèrica. Perquè la mateixa cultura liberal que va anar a l'Índia –com explica l'Spivak–, ho van fer amb les comunitats camperoles aquí també, per convertir-los de camperols a proletaris. I en alguns llocs continua passant ara mateix, a l'Àfrica per exemple, expulsen gent que té terres comuns per extreure'n recursos.

Ho diferencies del capitalisme?

No em refereixo al capitalisme actual, sinó que faig referència al moment en què aquestes societats més comuns van ser obligades a proletaritzar-se a Europa, als segles XVIII i XIX. El que una petita elit fa a Europa, el tancament de terres, l'acumulació originària. Això és un colonialisme d'una forma de pensar molt determinada. Molt individualista, molt liberal (des del punt de vista del mercat). I l'Spivak també ho explica en el cas de l'educació. Per exemple, quan arriben els britànics a l'Índia, envien també mestres, així com formen mestres autòctons, canvien la forma de pensar que té la gent per instaurar el pensament liberal, perquè és una forma d'acabar amb la cultura i poder assolir el sistema que volen. Aquí al segle XIX, amb l'educació obligatòria, també hi ha documents, escrits per l'elit, que ho expliquen tot sense embuts, perquè hi havia molta gent que no sabia llegir. Deien que si es volia acabar amb aquesta cultura comunal que anava en contra de la propietat privada s'havia d'agafar els nens des de petits i tancar-los en escoles, perquè era l'única forma de poder mantenir el sistema nou que s'estava desenvolupant. I això ho explica molt bé l'Spivak al seu assaig *Podem els subalterns parlar?*